

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เสนอไว้เป็น 7 ตอน คือ ตอนที่ 1 คุณภาพของนักเรียนประถมศึกษา ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพนักเรียนประถมศึกษา ตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ ตอนที่ 4 ปัญหาในการประเมินคุณภาพนักเรียน ตอนที่ 5 โครงการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2527 ตอนที่ 6 งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพนักเรียน ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางการเรียน

ตอนที่ 1 คุณภาพนักเรียนประถมศึกษา

คุณภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นประเด็นที่ทุกคนให้ความสนใจมาก เพราะเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการประถมศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คุณภาพนักเรียน ในเรื่องคุณภาพนักเรียนได้มีผู้กล่าวถึงกันมาก แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะบอกได้อย่างครบถ้วนว่า คุณภาพนักเรียนหมายถึงอะไร แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้กล่าวถึงเรื่องนี้อยู่เสมอ อย่างเช่น ได้มีนักวิจัยบางกลุ่มบอกว่า เรื่องคุณภาพของการศึกษา เป็นสิ่งที่พิจารณาได้จากประสิทธิภาพ โดยเฉพาะประสิทธิภาพของผลผลิต นั่นคือดูจากผู้จบการศึกษาว่ามีคุณสมบัติตามที่ต้องการหรือไม่ ในบรรดาคุณสมบัติของผู้จบการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและนิยมกันอย่างแพร่หลายคือคะแนนจากสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา คะแนนวิชา เลขคณิตและภาษา คือสัมฤทธิ์ผลที่นักวิจัยมักวัดเป็นตัวประสิทธิภาพ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2526: 7)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 82-83) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525-2534 ได้กล่าวถึงคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. คุณภาพที่วัดได้โดยดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งในด้านความรู้ การปฏิบัติ เจตคติ และคุณธรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่วัดจากการสังเกตอย่าง ต่อเนื่อง ได้บรรลุจุดประสงค์ของทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษาเพียงใด

2. คุณภาพที่พัฒนาและสะสมในตัวของผู้เรียนตลอดกระบวนการทางการศึกษา และจะปรากฏผลกระทบต่อสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และวิถีชีวิตในอนาคต คุณสมบัติเหล่านี้ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดี ความสามารถในการทำมาหากิน การรู้จักคิด และแก้ปัญหาของตนเอง ครอบครัวและสังคม การจรรโลงสถาบันที่สำคัญของชาติให้มั่นคง คุณภาพของผู้เรียนด้านนี้บางอย่างไม่สามารถวัดได้ ต้องรอดูผลเมื่อผู้เรียนออกโรงเรียนไปแล้ว

สมชัย วุฒิปรีชา (2528: 3) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษา ตามนโยบายเร่งรัด คุณภาพการศึกษาว่า คุณภาพการศึกษาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม หลักสูตร ถ้าจะยกระดับคุณภาพก็หมายถึง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนให้สูงขึ้น ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้นเอง

กรมวิชาการ (2526: 12) ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรทดลองและที่เรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ได้พูดถึงคุณภาพของการศึกษาไว้ว่า คุณภาพการศึกษาในระดับ ประถมศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสามารถ พิจารณาได้จากความสามารถพื้นฐานในวิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์

ดีเบน (Dreeben 1968: 96) ได้มองปรากฏการณ์ทางการศึกษา เป็นกระบวนการ และสิ่งที่เรียกว่าคุณภาพได้แทรกอยู่ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนี้ เริ่มตั้งแต่หลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดผล จนถึงผลที่ได้คือผู้จบการศึกษา ความหมายของคุณภาพการศึกษา จึงหมายถึงการศึกษาที่

1. มีวัตถุประสงค์และ เนื้อหาในหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของรัฐ
2. มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับชีวิตจริงและ เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต
3. มีมาตรการ กระบวนการดำเนินงานและการติดตามที่นำไปสู่วัตถุประสงค์

ที่วางไว้อย่างถูกต้องครบถ้วน

4. ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามต้องการทุกมิติ

จากที่กล่าวมาจะ เห็นได้ว่า คุณภาพของการศึกษาจะดูได้จากผลผลิตทางการศึกษา ว่าผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่ต้องการหรือไม่เพียงใด ถ้าผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัตินี้ ดังกล่าวก็แสดงว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพ ดังนั้นคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษาจะมีได้เมื่อ นักเรียนมีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กล่าวคือ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้เขียนไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออก เขียนได้ เพื่อจะได้ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ และดำรงตนเป็นพลเมืองดี ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : ฐ) และหลักสูตรฉบับนี้ยังได้ตั้งจุดมุ่งหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้

1. มีคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในแง่ต่าง ๆ เช่น ความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว มีวินัย มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน รู้จักมีเหตุผล มีน้ำใจนักกีฬา ทำงาน และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ดี
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น มีสุขนิสัยที่ดีทั้งกายและใจ รู้กฎหมาย รู้จักหา ใช้ และออมทรัพย์ เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รู้เรื่อง สหกรณ์ มีความรู้ทักษะในการทำงาน ทาความรู้เพิ่มเติมเสมอ มีทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์ รู้และมีทักษะทางวิทยาศาสตร์ ยังชีพผสมกลมกลืนกับสภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ ชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ
3. มีชีวิตที่สงบสุข เช่น รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการ ใหม่ ๆ เข้าใจและศรัทธาในศาสนาและนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้เวลาให้เป็น ประโยชน์ มีความคิดริเริ่ม อิสระในการคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เช่น เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้คุณค่าและชื่นชมศิลปวัฒนธรรม สำนักในหน้าที่และสิทธิของตน รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคมและท้องถิ่นของตน รู้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ และ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน ฝึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญมั่นคงของ ประเทศ รู้คุณค่าความเป็นไทยและภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินไทย

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพนักเรียนประถมศึกษา

ความจำเป็นของการประเมินคุณภาพนักเรียน

การจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ถ้าผู้เรียนบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ก็แสดงว่า การจัดการศึกษา นั้นมีคุณภาพ แต่การที่จะทราบว่านักเรียนมีคุณภาพตามที่ต้องการหรือไม่ กระบวนการที่จะบอกได้คือ

กระบวนการวัดและประเมินผลคุณภาพนักเรียนนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการประเมินผลจึงมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา ประไพ วัฒนพงษ์ (2525: 15) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนซึ่งแยกกันไม่ได้ ในการจัดการศึกษา ตัวหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดหมายปลายทางของการศึกษา ส่วนการวัดและประเมินผลจะเป็นขั้นตอนที่บอกให้รู้ว่า ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด และยังสามารถให้ทราบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่อย่างไรด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 1) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการประเมินความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่า การประเมินระดับชาติเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางการศึกษา จะเป็นข้อสนเทศที่มีคุณค่า ด้วยเป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพผลผลิตการศึกษาทุกด้าน การประเมิน เป็นระยะต่อเนื่องและอย่างกว้างขวาง จะเป็นผลดีต่อความเข้าใจถึงธรรมชาติและขอบข่ายของปัญหาทางการศึกษาและต่อการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาการศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

โกวิท ประวาลพฤษย์ (2524 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526: 1) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมินคุณภาพการศึกษาไว้หลายประการที่สำคัญคือ การได้ข้อมูลเพื่อวางแผนการศึกษาทั้งในด้านการจัดลำดับความสำคัญ และการจัดสรรทรัพยากร ประการที่ 2 ข้อมูลที่ได้จะชี้บ่งความเหลื่อมล้ำของภูมิภาคต่าง ๆ ของคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานให้ผู้บริหารภูมิกาศนั้น ได้ทราบสภาพที่แท้จริงของตน และเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลจากการประเมินยังเป็นดัชนีแสดงคุณภาพของหลักสูตร แบบเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนว่า สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถภาพที่ต้องการหรือไม่ และข้อมูลที่ได้จากการประเมินยังชี้บ่งถึงมาตรฐานของโรงเรียนด้วย

กมล สุตประเสริฐ (2510: 4) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผล คือ เพื่อวัดระดับพัฒนาของนักเรียน และหาทางส่งเสริมปรับปรุงการเรียนของนักเรียนประการหนึ่งกับเพื่อค้นหาสิ่งบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามจุดประสงค์

กระบวนการประเมินคุณภาพนักเรียน

กระบวนการที่จะได้ตัวชี้บ่งถึงคุณภาพนักเรียน ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

บรรลือ พุกกะวัน (2528: 1) ได้กล่าวถึงการวัดคุณภาพทางการศึกษาไว้ว่า การเข้าชั้นของนักเรียน เป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพทางการสอนประการหนึ่ง และการศึกษาถึงคุณภาพ การประถมศึกษา ความสามารถพื้นฐานของนักเรียนคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ก็พอยึด เป็นแนวทางตรวจสอบคุณภาพได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525: 30-38) ได้ทำการวิจัยใน โครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า การทดสอบนักเรียนในด้านภาษาไทย และคณิตศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงคุณภาพนักเรียนที่น่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถและ ลักษณะอื่น ๆ แม้ว่าผลการทดสอบจะไม่ใช้คุณภาพของนักเรียนทั้งหมดก็ตาม

อนันต์ ศรีโสภา และคณะ (2522: 7) ได้พูดถึงการประเมินผลความก้าวหน้าของ นักเรียน จะต้องมีการประเมินผล 3 ด้าน คือ

1. ความรู้ ความสามารถด้านความคิด (Cognitive Domain)
2. ด้านความรู้สึก (Affective Domain)
3. ด้านความคล่องแคล่วว่องไวในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายปฏิบัติงาน (Psycho-motor Domain)

และ เนื่องจากธรรมชาติของความเจริญก้าวหน้าในแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการประเมินความก้าวหน้าในการ เรียนรู้ของเด็ก จึงต้องเลือกใช้เทคนิคการประเมินผลที่ แตกต่างกันด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2518: 21-24) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการศึกษา ต้อง คำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. มาตรฐาน (Standard) หมายถึง เป้าหมายที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการ พิจารณาส่งที่จะประเมินว่าดี เหมาะสม ถูกต้อง หรือควรมีคุณสมบัติอย่างไร แคไหน โดยกำหนด เกณฑ์ขั้นต่ำไว้ เกณฑ์มาตรฐานของแต่ละวิชาย่อมแตกต่างกันตามความยากง่ายของ เนื้อหา ลักษณะ ของผู้เรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน

2. การวัดผล (Measurement) หมายถึง การตรวจสอบหาอุปริมาณการ เรียนรู้ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้เรียนว่ามีพัฒนาการอยู่ในระดับใดมากน้อยเพียงใด เป็นข้อมูลหรือ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

3. การตัดสิน (Judgment) หมายถึง การนำผลการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อตัดสินว่าผู้เรียนเป็นอย่างไร การตัดสินจะน่าเชื่อถือหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับมาตรฐานที่กำหนดไว้

การประเมินผลนักเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน

การประเมินผลการเรียนการสอนตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น ต้องการประเมินเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการสอนแล้วมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัย และนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลย ผู้สอนควรทำอย่างไร ฉะนั้นการประเมินผลการเรียนการสอนจึงมิได้เน้นการสอนเพื่อสอบ แต่ต้องการให้ผู้สอนประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดปีมากกว่า นั่นคือผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และ เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคม และให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่พึงประสงค์นั่นเอง (กรมวิชาการ 2522: 160) แนวทางการประเมินผลระดับประถมศึกษายึดหลักการดังนี้

1. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น เว้นแต่การวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีผู้ทำหน้าที่ในการประเมินในส่วนกลาง คือ

- 1.1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ให้เป็นหน้าที่ของกรมสามัญศึกษา
- 1.2 โรงเรียนราษฎร์ ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- 1.3 โรงเรียนสังกัดกรมศิลปากร ให้เป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร
- 1.4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 1.5 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 1.6 โรงเรียนสาธิตสังกัดกรมการศึกษาพิเศษ โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดหน่วยงานอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานนั้นที่สูงกว่าสถานศึกษาชั้นหนึ่ง

1.7 โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการ การประถมศึกษาอำเภอ หรือคณะกรรมการการศึกษากิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี แต่งตั้งกรรมการ ขึ้นมาคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกิน 15 คน โดยมีศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการกิ่งอำเภอ เป็น ประธาน และหัวหน้าการศึกษาอำเภอหรือหัวหน้าการศึกษากิ่งอำเภอ เป็นรองประธาน มีผู้แทนหน่วยงานอื่นที่มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด และผู้ที่เหมาะสม เป็นกรรมการ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่ง เป็นเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ประเมินผลปลายปีของ โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ภายในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี

2. ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนหรือเพื่อ ดัดสันผลการเรียน

3. ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และกรมวิชาการตรวจสอบ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ (กรมวิชาการ 2526: 420)

จะเห็นว่าการประเมินผลนักเรียนระดับประถมศึกษา นอกจากจะ เป็นหน้าที่ของ โรงเรียนหน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษาและกรมวิชาการ ก็สามารถที่จะประเมิน ตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ด้วย

ฉะนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงมีหน้าที่ตรวจสอบ การจัดการศึกษาในโรงเรียนในสังกัด ดังพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษา พ.ศ. 2523 ได้กำหนดหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติข้อหนึ่งว่า มีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการจัดการประถมศึกษา และรายงานให้คณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติทราบ

เทคนิคการประเมินผลระดับประถมศึกษา

การประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 162) ได้เสนอแนะเทคนิคการประเมิน 4 เทคนิค ดังนี้ คือ

1. เทคนิคการสังเกตโดยตรง เป็นเทคนิคขั้นพื้นฐานที่สามารถใช้ประเมินผล นักเรียนได้ โดยการสังเกตดังนี้

1.1 การสังเกตพฤติกรรมขณะการสอน เทคนิคนี้จะใช้ในขณะที่การเรียน การสอนดำเนินการอยู่ เช่นในขณะที่นักเรียนกำลังทำงานที่มอบหมายให้ทำ ครูจำเป็นต้องสังเกต

กระบวนการทำงานของนักเรียนในแง่มุมมองต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานร่วมกัน การควบคุมอารมณ์ ความเอาใจใส่ เป็นต้น

1.2 การสังเกตพฤติกรรมหลังการสอน เป็นการสังเกตการแสดงออก และความเป็นไปของนักเรียนที่เกิดขึ้น โดยครูมีได้บังคับให้เกิดขึ้นโดยตรง เช่น เมื่อครูสอน นักเรียนเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกายไปแล้ว ครูจะคอยสังเกตว่าภายหลังจากนั้น นักเรียนรู้จักทำความสะอาดร่างกายหรือไม่ แล้วครูจะนำไปตัดสินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. เทคนิคการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ จะนำมาใช้ 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ใช้ในการทดสอบ ในกรณีที่นักเรียนยังเขียนไม่เป็น อาจนำข้อสอบ มาถามด้วยวาจา ก็ถือว่าเป็นการสัมภาษณ์

2.2 ใช้ประกอบการสังเกต ถ้าการสังเกตยังได้ข้อมูลกำกวม จำเป็น ต้องสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น

2.3 ใช้แทนการสังเกต บางกรณีอาจไม่สามารถสังเกตนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ผู้ประเมินอาจจะสอบถามจากครู ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่เชื่อถือได้ เพื่อนำข้อมูลมาตัดสิน

2.4 สัมภาษณ์โดยตรง เพื่อหาข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์นักเรียน โดยตรง

3. เทคนิคการตรวจผลงาน ในการตรวจผลงานควรใช้วิธีจัดลำดับคุณภาพ เพื่อใช้เปรียบเทียบผลงานของนักเรียน

4. เทคนิคการทดสอบ เป็นเทคนิคที่ใช้กันมากโดยใช้เครื่องมือไปวัด หรือ ทดสอบคุณภาพนักเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2525: 221) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนระดับ ประถมศึกษาไว้หลายวิธี เช่น

1. การทดสอบ
2. การจัดลำดับคุณภาพ
3. การสอบถามและสำรวจ
4. การบันทึกย่อและระเบียบสนทนา
5. การสังเกตและสัมภาษณ์
6. การปฏิบัติจริง และอื่น ๆ

การที่จะเลือกใช้วิธีใดในการวัดผล ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการเรียน บางจุดประสงค์อาจเหมาะสำหรับการทดสอบ จุดประสงค์บางข้ออาจเหมาะสมกับการให้ปฏิบัติจริง โดยทั่วไปแล้ว จุดประสงค์ด้านความรู้ ความคิด วัดด้วยแบบทดสอบจะเหมาะสม ส่วนการปฏิบัติก็ควรวัดด้วยการสังเกต หรือให้ปฏิบัติจริงจะได้ผลตรงกว่า และถ้า เป็นจุดประสงค์ด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ใช้วิธีการวัดผลด้วยการบันทึกย่อย หรือสังเกตและสัมภาษณ์จะได้ผลกว่า ใช้วิธีอื่น เป็นต้น

บันลือ พฤษะวัน (2525: 202) ได้กล่าวถึงการวัดผลในโรงเรียนประถมศึกษาว่ามีหลายวิธี แล้วแต่ความเหมาะสมแต่ละด้านที่จะวัด เช่น

1. การสังเกต เพื่อใช้ตรวจสอบพฤติกรรมนิสัย ทักษะและการปรับตัวของผู้เรียน
2. การสัมภาษณ์ เพื่อใช้ตรวจสอบความรู้ทั่วไป ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการสัมภาษณ์อาจเกี่ยวข้องกับท่วงทีวาจา การใช้ปฏิภาณในการตอบปัญหาต่าง ๆ ประกอบด้วย
3. การตรวจผลงาน ใช้ในการพิจารณาผลงานที่มอบให้ทำ การปฏิบัติ การฝีมือ ศิลปศึกษา เป็นต้น
4. การทดสอบข้อเขียน เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และอื่น ๆ ในหลายแง่หลายมุม การใช้ข้อทดสอบมี 2 แบบ คือ
 - 4.1 การทดสอบแบบอัตนัยหรือเจตนาวิสัย (Subjective) เป็นการสอบแบบเรียงความ ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น การลำดับเหตุผลได้ดี
 - 4.2 การสอบแบบปรนัยหรือวัตถุวิสัย (Objective) เป็นข้อสอบที่ถามได้กว้างขวาง คลุมเนื้อหาที่เรียน แต่ผู้ตอบไม่ต้องบรรยายหรือแสดงความคิดเห็น เพียงใช้ความคิดในการเลือก ในการเติมข้อความซึ่งนิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

จะเห็นว่า เทคนิคการประเมินผลนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีหลายเทคนิคด้วยกัน แต่การที่ผู้ประเมินจะเลือกใช้เทคนิคไหนนั้น จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน เนื้อหาที่จะประเมิน พฤติกรรมที่จะประเมิน และมีปัจจัยอื่น ๆ มาพิจารณาเลือกเทคนิคการประเมินด้วย

การดำเนินการประเมินผลนักเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2525: 221-222) ได้กำหนดขั้นตอนในการประเมินผลนักเรียนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์ของการสอน เพื่อสะดวกในการเลือกใช้วิธีและเครื่องมือในการวัดได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 2 การจัดทำตารางวิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหา เพื่อที่จะบอกให้ทราบว่า จะออกข้อสอบวัดเนื้อหาใดในพฤติกรรมใด จำนวนเท่าใด ทำให้ข้อสอบที่สร้างขึ้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 การเลือกใช้วิธีวัดผลและประเมินผล การเลือกวิธีใดนั้นจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียน

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือ เมื่อกำหนดว่าจะใช้วิธีใดในการวัดผลแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ สร้างเครื่องมือวัดผลตามที่กำหนดไว้ ที่ใช้กันมากคือแบบทดสอบ

ขั้นที่ 5 การดำเนินการวัด เป็นขั้นตอนของการนำเครื่องมือไปทดสอบหาข้อมูล เพื่อประกอบการประเมินผล การดำเนินการวัดผลควรคำนึงถึงหลักสำคัญ คือ

5.1 ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความสามารถสูงสุดของตนออกมา

5.2 ต้องให้ความยุติธรรมอย่างเสมอหน้า

ขั้นที่ 6 การประเมินผล

สมบุญ ภู่นวล (2525: 239) ได้สรุปกระบวนการประเมินผลนักเรียนว่า

1. การประเมินผล เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้น ครูควรใช้เครื่องมือที่เหมาะสมมีความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้

2. ครูควรวางแผนการประเมินผล ตั้งแต่เตรียมการสอน เริ่มสอน ระหว่างสอนเป็นประจำ รวมทั้งการวัดผลเมื่อสอนจบหน่วยการเรียน สิ้นเดือน หรือสิ้นภาคเรียน ครูวัดผลอะไร เมื่อไร ต้องแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า

3. ครูต้องวัดผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ครบทุกประการ และใช้เครื่องมือให้ถูกต้อง

4. ครูควร เขียนคำถามระหว่าง เตรียมการสอน และหลังการสอน เพื่อให้ วัตถุประสงค์ตรงตามเนื้อหา และจุดประสงค์
5. คำชี้แจง เป็นส่วนสำคัญของแบบทดสอบ ควร เขียนคำชี้แจงให้ชัดเจน และแยกเป็นข้อ ๆ ไม่ต้องให้ผู้กำกับการสอบอธิบายหรือชี้แจง เพิ่มเติม
6. ควรจัดทำแบบทดสอบให้มีคุณภาพดี สะดวกแก่ผู้เข้าสอบและสนใจ ย้ำๆ ให้อยากตอบ โดยเรียงจากข้อง่ายไปหาข้อยาก
7. ครูผู้สอนควร เป็นผู้จัดการสอบเอง โดยจัดสอบในสัปดาห์สุดท้ายของการ สอน ยึดหลักประหยัดและให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี
8. การจัดห้องสอบให้มีบรรยากาศดีที่สุด และป้องกันการทุจริต
9. การกำกับการสอบไม่ควรกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนสมาธิของ นักเรียน อดข้อได้เปรียบ เสียเปรียบในเรื่องต่าง ๆ
10. การออกแบบทดสอบ ควรให้สะดวกแก่การตรวจให้คะแนนไม่มีโอกาส ผิดพลาด

แซค (Sax 1974: 71) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการสอบว่า ไม่ควร สอบโดยนักเรียนไม่รู้ตัวล่วงหน้า เหตุผลประการแรกคือ นักเรียนจะสอบได้คะแนนน้อยกว่าที่รู้ตัว ล่วงหน้า ประการที่สอง เป็นการสร้างความทุกข์ร้อนใจแก่นักเรียน สร้างความเกลียดชัง กลัว การสอบโดยไม่จำเป็น ประการที่สาม นักเรียนไม่ได้เตรียมตัวให้พร้อมเป็นการข่มขืนจิตใจเด็ก ประการที่สี่ ไม่เป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลให้สูงขึ้น

โกวิท ประวาลพฤษ์ และคณะ (2522: 8-15) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการ ประเมินนักเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 พิจารณาพฤติกรรมที่ควรประเมิน โดยพิจารณาว่าถ้านักเรียนมี พฤติกรรมนั้น จะแสดงออกมาอย่างไร
- ขั้นที่ 2 กำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับว่ามีพฤติกรรมนั้นจริง
- ขั้นที่ 3 เลือกเครื่องมือและวิธีวัด ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมนั้น
- ขั้นที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลขั้นที่ 3 มาวินิจฉัยว่านักเรียนมีพฤติกรรม นั้นจริงหรือไม่ ถ้ายังไม่มีพฤติกรรมนั้นน่าจะ เนื่องจากข้อบกพร่องอะไร

ประโยชน์ของการประเมินคุณภาพนักเรียน

อนันต์ ศรีโสภ (2522: 1) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลนักเรียนว่าการประเมินผลนักเรียนมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะใช้เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจของครู ผู้บริหาร นักการศึกษา เช่น การจัดการเรียนการสอน การแนะแนวการเรียน การจัดชั้นเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน กำหนดวิธีสอน และการจัดระบบบริหารทั่วไป ตลอดจนการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน

ประไพ วัฒนพงษ์ (2525: 28) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลต่อการบริหารว่า การตัดสินใจในการบริหารการศึกษาทุกระดับ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการวัดและประเมินผลเสมอ เช่น การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ การจัดแบ่งประเภทการรับสมัครนักเรียน เข้าเรียน การปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงานในโรงเรียนกล่าวคือ ผลการวัดในแต่ละชั้นก็จะสะท้อนให้เห็นการเรียนการสอนในชั้นนั้น ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้ก็จะนำมาปรับปรุงด้านการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527: 1) ได้ให้เหตุผลและความจำเป็นในการประเมินประสิทธิภาพของการประถมศึกษาว่า การประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งรัฐต้องลงทุนในการจัดการศึกษาระดับนี้มหาศาล ดังนั้นถ้าหากการจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ก็เป็นการลงทุนที่สูญเปล่า จึงควรมีการศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการประถมศึกษา เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาระดับนี้ของประเทศ

วรสุดา บุญยไวโรจน์ (2526: 254-255) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ด้านตัวผู้เรียน
 - 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนรู้ความสามารถของตนเองว่ามีจุดเด่น หรือจุดบอดตรงไหน จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป
 - 1.2 เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเล่าเรียน
 - 1.3 เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้วิชานั้น การสอบจะทำให้ผู้เรียนเห็นแนวทางว่าครูต้องการให้รู้ เข้าใจ หรือทำอะไรได้บ้าง
 - 1.4 เพื่อให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนที่ถูกต้อง การร่วมเฉลยข้อสอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดอย่างไร และสิ่งที่ถูกต้องเป็นอย่างไร

2. ด้านผู้สอนและฝ่ายบริหาร

2.1 เพื่อทราบปริมาณความมั่งคั่งของนักเรียนในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวหน้าตามระดับความสามารถของคน

2.2 เพื่อช่วยในการคัดเลือกประสบการณ์ และวิธีการสอน แบบทดสอบที่ดีจะบอกให้ผู้สอนทราบว่า ประสบการณ์ใดที่ผู้เรียนควรทราบแต่ไม่ได้สอน หรือวิธีสอนและกิจกรรมใดที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.3 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูทราบประสิทธิภาพในการสอนของตน

2.4 เพื่อทราบถึงความสนใจ ทักษะ สภาวะทางอารมณ์ สังคม และความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ทางด้านแนะแนว

2.5 เพื่อช่วยในการจัดตำแหน่ง เช่น ในการพิจารณาปรับนักเรียนเข้าใหม่ การจัดชั้นเรียน การเลื่อนชั้น และการจัดกลุ่มในห้องเรียน เป็นต้น

2.6 การวัดผลการศึกษามีส่วนช่วยในด้านกรณีพิเศษและการบริหารการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าควรจะอบรมครูหรือแนะนำครูในเรื่องอะไร โดยใช้ผลจากการวัดและประเมินผลนักเรียนเป็นหลัก

2.7 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงและแก้ไข โปรแกรมการสอนของโรงเรียน

2.8 เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การวิจัยทางสาขาสังคมศาสตร์ต่อไป

ตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ

การประเมิน (Evaluation) เป็นกระบวนการในการควบคุมคุณภาพของทั้งระบบ ทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต เพื่อให้กระบวนการและผลผลิตมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย และการประเมินที่ดีต้องมีข้อมูลมากพอและต้องเป็นข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นสูง และมีความเที่ยงตรงดี การประเมินทางการศึกษาก็เช่นกันจะรู้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ก็ต้องหาข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ให้เพียงพอ และเป็นข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงดี (เอนก เพียรอนุภูมบุตร 2524: 146)

การประเมินคุณภาพนักเรียนจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและมีหลักการ ดังที่ เยาวดี วิบูลย์ศรี (อ้างใน สมทวัง พิธิยานุวัฒน์ บรรณาธิการ 2528: 74)

กล่าวว่า ในระบบการศึกษามีปัจจัยและตัวแปรที่จำเป็นคือ วัดและประเมินผลมาก การประเมินต้องอาศัยหลักและเทคนิคการวัดที่เหมาะสมมีระบบ มีความตรงและความเที่ยง สามารถพิจารณาตัดสินจากสิ่งที่ประเมินได้ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการประเมินคุณภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูล que เชื่อถือได้ การที่จะได้ข้อมูลเหล่านั้นจึงจำเป็นต้องใช้ เครื่องมือวัดที่มีความเที่ยงตรงด้วย

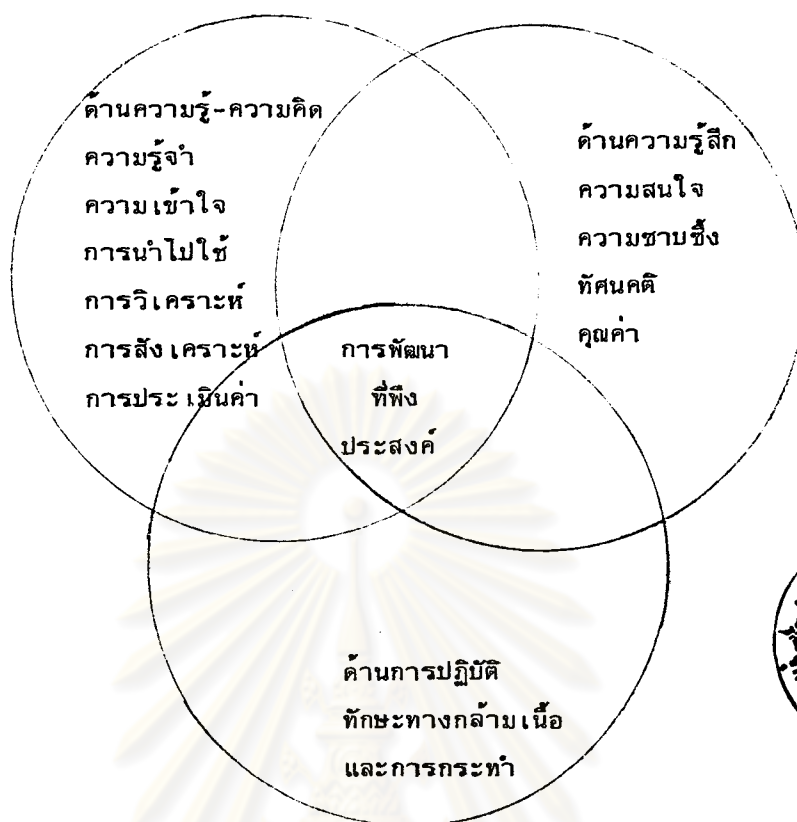
สุภาพ วาดเขียน (2525: 1) ได้เสนอหลักในการพิจารณา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 3 ประการ คือ

1. เครื่องมือจะต้องออกแบบหรือสร้างให้มีลักษณะที่ใช้รวบรวมข้อมูลได้ตรง สอดคล้องหรือตอบรับกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด
2. เครื่องมือจะต้องสามารถจำแนกให้เห็นความเหมือนกัน หรือแตกต่างกัน ของข้อมูลที่ได้รับ
3. เครื่องมือจะต้องใช้ลักษณะของการวัดที่ได้มาตรฐานแน่ชัด เช่น มีการกำหนดวิธีข้อพึงปฏิบัติสำหรับผู้ถูกวัดตามลำดับขั้นตอนก่อนหลัง การกำหนดเวลา การให้ค่าและแปลความหมายของตัวเลขที่วัดมาได้ และ เครื่องมือนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นตัวเร้า หรือกระตุ้นให้การสอบวัดนั้น แสดงผลออกมาให้สังเกตและบันทึกผลได้

ถึงแม้ว่าการพิจารณาลักษณะของ เครื่องมือวัดแล้ว ในการประเมินคุณภาพนักเรียน จำเป็นต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้วย ดังที่ เอนก เพียรอนุกุลบุตร (2524: 146) กล่าวไว้ว่า

“จุดมุ่งหมายของการศึกษามีหลายด้าน อันได้แก่จุดมุ่งหมายทางด้านความรู้ ความคิดหรือสติปัญญา ทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติ บางด้านก็วัดด้วยข้อสอบได้ดี เช่น ภาคความรู้ความคิด แต่ภาคอารมณ์และความรู้สึกจะวัดด้วยข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ธรรมดาได้ยาก ดังนั้นถ้าจะให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอและมีคุณภาพสูงแล้ว ก็จะต้องใช้ เครื่องมือ และวิธีวัดอย่างอื่น ตามความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด . . .”

การประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ดำเนินการประเมินตามแนวจุดมุ่งหมายทางการศึกษาดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งจุดมุ่งหมายนั้นแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้-ความคิด (Cognitive Domain) ความรู้สึก (Affective Domain) และการปฏิบัติ (Psycho-motor Domain) ซึ่งความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

(โกวิท ประวาลพฤษษ์ และ สมศักดิ์ สินธุระ เวชัญ 2523: 21)

จากรายละเอียดของจุดหมายทั้ง 3 ด้าน ทำให้สามารถเลือกเครื่องมือในการประเมินคุณภาพได้ดังรายละเอียดที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

1. การวัดด้านความรู้-ความคิด เนื่องจากความรู้ความคิดมีพฤติกรรมหลายด้าน การวัดจึงต้องใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านนั้น ๆ ให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการ (โกวิท ประวาลพฤษษ์ และ สมศักดิ์ สินธุระ เวชัญ 2523: 50)

เครื่องมือวัดด้านความรู้-ความคิด ที่เหมาะสมก็คือแบบทดสอบ ซึ่ง สุภาพ วาดเขียน (2525: 29-32) ได้อธิบายไว้ว่า แบบทดสอบ ได้แก่ชุดของคำถามหรืองานใด ๆ ที่กำหนดหรือสร้างเงื่อนไขขึ้นมา เพื่อเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้ตอบสนองพฤติกรรมตอบโต้ออกมาให้สังเกตและวัดสอบได้ ดังนั้นกระบวนการทดสอบจึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นคำถามหรือตัวเร้า (Stimulus) และส่วนที่เป็นคำตอบหรือตัวตอบสนอง (Responses)

ประเภทของแบบทดสอบ แบ่งได้หลายประเภทตามเหตุผลต่าง ๆ กันดังนี้

- ก. ถ้อยตามสมรรถภาพของการวัด แยกออกได้ดังนี้
 1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์
 2. แบบสอบวัดความถนัด
 3. แบบสอบวัดการปรับตัว
- ข. ถ้อยตามจุดมุ่งหมายของการสร้าง แบ่งออกได้ดังนี้
 1. แบบอัตโนมัติหรือความเรียง
 2. แบบปรนัยหรือตอบสั้น ๆ
- ค. ถ้อยตามลักษณะปฏิบัติหรือลักษณะการตอบ ได้แก่
 1. ให้ลงมือกระทำ
 2. แบบให้เขียนตอบ
 3. แบบสอบปากเปล่า
- ง. ถ้อยตามคาบเวลาที่กำหนดให้ตอบ
 1. แบบใช้ความเร็ว
 2. แบบไม่จำกัดเวลา
- จ. ถ้อยตามประโยชน์การนำไปใช้
 1. แบบวินิจฉัย
 2. แบบทำนาย

2. การวัดด้านความรู้สึก (Affective Domain)

โกวิท ประวาลพฤษ์ และ สมศักดิ์ ลินธุระเวชญ์ (2523: 86) กล่าวว่า "การวัดความรู้สึก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ เพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบที่ถูกหรือผิด และผู้ที่ถูกทดสอบจะพยายามที่จะทำให้ถูกในสถานการณ์ของการสอบนั้น แต่ในการวัดทางความรู้สึก นั้นไม่มีคำตอบว่าถูกหรือผิด และเป็นการยากที่จะตัดสินว่า อะไรคือความ เชื่อและ ความรู้สึกที่แท้จริง ของ เด็ก อาจ เป็นไป ได้ในขณะ ที่ครู กำลัง ดู ความรู้สึก ของ เขา เขา อาจ คิด หา คำตอบ ได้ ตาม ที่ ครู ต้องการ แต่ โดย ข้อเท็จจริง แล้ว เขา อาจ ไม่ รู้สึก เช่น นั้น ก็ได้ ดังนั้น ผู้วัด จะ ต้อง พยายาม ทหา วิธี การ เพื่อ ให้ เห็น ภาพ ความรู้สึก ที่ แท้จริง ของ นักเรียน วิธี วัด ความรู้สึก อาจ แบ่ง ออก ได้ 2 วิธี คือ ใช้ การ สังเกต พฤติกรรม ของ นักเรียน กับ วิธี ให้นักเรียน เขียน บรรยาย ความรู้สึก เกี่ยวกับ ตนเอง "

ดังนั้นการใช้เครื่องมือวัดจึงควรเลือกดังต่อไปนี้

1. แบบสังเกตการณ์ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกสังเกตไม่ยอมบอก หรือบอกไม่ได้ การสังเกตจะเก็บข้อมูลได้ทันทีแต่ถ้าผู้ถูกสังเกต ไม่ยอมอนุญาต ก็เก็บข้อมูลไม่ได้หรือเหตุการณ์ที่จะสังเกตนั้นนาน ๆ เกิดขึ้นครั้งหนึ่ง ก็ยากที่จะบันทึกได้ตามเวลาที่ต้องการ (สุภาพ วาดเขียน 2525: 26)

เอนก เพียรอนุกรมตร (2524: 170) กล่าวว่า เทคนิคการสังเกตต้องประกอบด้วย การมองในรายละเอียดและ เครื่องบันทึกข้อมูลที่จะสังเกตได้ เพื่อที่จะได้ผลการสังเกตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือบันทึกผลการสังเกต ได้แก่ ตารางชนิดต่าง ๆ แบบตรวจสอบรายการ และมาตราวัดคุณภาพ เป็นต้น

2. การเขียนบรรยายความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง วิธีการนี้ต้องการให้นักเรียนรายงาน ว่า นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบที่กำหนดให้นักเรียนตอบด้วยการเขียน แบบการจัดอันดับคุณภาพ เป็นต้น

3. การวัดด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)

โกวิท ประวาลพฤกษ์ และ สมศักดิ์ สินธุระเวชย์ (2523: 106) อธิบายว่าการวัดด้านปฏิบัติมีสิ่งที่ควรวัด 2 ประการ คือ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานกับการวัดทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดด้านนี้ คือ แบบสังเกต แบบสำรวจรายการ และการจัดลำดับคุณภาพ

ตอนที่ 4 ปัญหาในการประเมินคุณภาพนักเรียน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรยาย) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการประเมินในเมืองไทย สรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การประเมินก่อให้เกิดความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท
2. สังคมไทย เป็นสังคมที่มีศักดิ์ศรีสูง กลัวเสียหน้าในการวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการประเมินมาก ทำให้ขาดข้อมูลย้อนกลับเพื่อพิจารณาผลของการดำเนินงาน
3. อุปนิสัยคนไทย เป็นคนมีความเกรงใจคนอื่น การกระทำต้องพยายามถนอมน้ำใจกัน ผลการประเมินจึงเกิดความลำเอียง

4. ระบบสังคมไทย เป็นระบบอาวุโส มีความเคารพผู้อาวุโสอย่างมาก ยึดมั่นในค่านิยมสูง จึง เป็นอุปสรรคในการประเมินในด้านต่าง ๆ อย่างมาก

5. การประเมินในเมืองไทยจะ เป็นพิธีกรรมมากกว่าต้องการผลงานจริง ๆ

และบุคคลคนเดียวกันนี้ ยังได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลทางการศึกษาในเมืองไทย ซึ่งพอสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การประเมินขาดการวางแผน
2. การประเมินมีอคติ คือมีความลำเอียง
3. ขาดข้อมูลที่เที่ยงตรง
4. ขาดการประเมินความก้าวหน้า เพื่อปรับปรุงในเรื่องการบริหาร
5. ไม่ได้ประเมินทั้งระบบ
6. ประเมินในสุญญากาศ คือ เอาบุคคลที่ไม่มีความเข้าใจ หรืออยู่นอกระบบมาประเมิน ผลการประเมินย่อมขาดความเที่ยง
7. กำหนดช่วงเวลาประเมินไม่เหมาะสม ผลการดำเนินงานบางอย่าง อาจจะประเมินได้ทันที แต่บางอย่างผลจะ เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินงานในช่วงใดช่วงหนึ่ง ฉะนั้น ถ้ากำหนดช่วงเวลาประเมินไม่เหมาะสมจะทำให้ผลการประเมินไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

ปรารภ สุทธรินทร์ (2529: 11-12) ได้กล่าวถึงข้อผิดพลาดของการประเมินผลนักเรียนชั้น ป.6 ของจังหวัดเชียงราย พอสรุปได้ดังนี้

1. การวัดผลกับการสอนสวนทางกัน โดยครูจะสอนนักเรียนโดยเน้นทางพฤติกรรมให้คิดเป็น ทำเป็น แก่มีภูหาเป็น แต่การวัดผลจะวัดทางด้านวิชาการอย่างเดียว
2. หลักสูตรยึดหยุ่นได้แต่การวัดผลไม่ยึดหยุ่น กล่าวคือหลักสูตรจะยึดหยุ่นตามสภาพท้องถิ่น แต่การวัดผลใช้ข้อสอบมาตรฐานอันเดียวกันมาวัดย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง
3. การทดสอบหละหลวม เพราะข้อสอบบางชุดจะให้ครูผู้สอนสอบเอง ซึ่งบางครั้งอาจก่อให้เกิดความไม่สุจริตในการสอบได้

ตอนที่ 5 โครงการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2527

โครงการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 ระดับประเทศ เป็นโครงการหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2528 จัดอยู่ในงานวัดผลปลายมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ คือ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และมีผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วย นางสาว วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์ เป็นหัวหน้าโครงการ นางสุจินดา ผ่องอักษร และ นางราตรี กิรติบำรุงพงศ์ เป็นผู้ช่วย ลักษณะโครงการ เป็นโครงการใหม่ โดยมีระยะเวลาเริ่มต้นในเดือนตุลาคม 2527 ระยะเวลาสิ้นสุดเดือนสิงหาคม 2528

1. หลักการและเหตุผล

การประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับปวงชน ในมีหนึ่ง ๆ รัฐได้ทุ่มเททรัพยากรทั้งกำลังคนและกำลังงบประมาณอย่างมหาศาลและมากขึ้น เป็นลำดับ เพื่อจัดการศึกษาระดับนี้ ความคาดหวังที่จะเห็นความก้าวหน้าทางการศึกษาจึงมีเพิ่มทวีขึ้นทั้งทางด้านรัฐและประชาชนในอดีตที่ผ่านมา แม้จะมีผลการรายงานในเรื่องคุณภาพการศึกษาจากหลายหน่วยงาน แต่การศึกษาในเชิงการประเมินความก้าวหน้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งติดตามผลของการศึกษา โดยอาศัยการวัดความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักเรียนกลุ่มอายุต่าง ๆ หรือระดับชั้นต่าง ๆ ตลอดจนการวัดความเปลี่ยนแปลงในทางอ้อมหรือเลื่อมโทรมของผลการศึกษาในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน สิ่งเหล่านี้ยังมิได้จัดกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้ขาดพื้นฐานส่วนหนึ่งที่จำเป็นต่อการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เริ่มโครงการประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาขึ้นในปีงบประมาณ 2524 โดยกำหนดขอบเขตของงานเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเฉพาะกลุ่มวิชาทักษะ เป็นสำคัญตามข้อจำกัดของระยะเวลาและการดำเนินงาน และได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยครอบคลุมระดับชั้นอื่น ๆ สำหรับปีงบประมาณ 2528 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายเร่งด่วนที่จะประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 ทั่วประเทศ ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษากลุ่มประสมการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ ตลอดจนความรู้สึกและคุณลักษณะต่าง ๆ และจะได้นำผลการประเมินนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาว่านักเรียนชั้น ป.6 มีความรู้ความสามารถปฏิบัติสิ่งใดได้บ้าง ตลอดจนการมีความรู้สึกและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
- 2.2 เพื่อศึกษาการแจกแจงของความสามารถในด้านต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ของนักเรียนชั้น ป.6 เป็นรายจังหวัด
- 2.3 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ เป็นแนวทางในการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด
- 2.4 เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการ เปรียบ เทียบความก้าวหน้ากับนักเรียนรุ่นต่อไป
- 2.5 เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรค ที่เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาคุณภาพการ ประถมศึกษา

3. ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ

- 3.1 ขออนุมัติ โครงการ และแจ้งให้จังหวัดทราบนโยบายและโครงการ
 - 3.2 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิเคราะห์สมรรถภาพ
 - 3.3 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แจ้งให้สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัด ทราบถึงรายการสมรรถภาพที่จะวัด
 - 3.4 แต่งตั้ง คณะทำงาน เพื่อสร้าง เครื่องมือ
 - 3.5 สร้าง เครื่องมือ ทดลอง ปรับปรุง เครื่องมือ และ เสนอพิมพ์
 - 3.6 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่งกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.7 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แจ้งการวางแผน เก็บ ข้อมูลให้จังหวัดทราบ
 - 3.8 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดวางแผน เก็บข้อมูล
 - 3.9 ส่งข้อสอบให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 - 3.10 ประชุมศึกษานิเทศก์จังหวัด เกี่ยวกับการ เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.11 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เตรียมการ วิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.12 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เตรียมการ และดำเนินการ เก็บข้อมูล
- (โดยใช้งบประมาณในโครงการย่อยที่ 2: โครงการประเมินคุณภาพชั้น ป.6 ระดับจังหวัด) รวมถึงการตรวจและการกรอกคะแนน

3.13 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาและรายงานการใช้เงินให้
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3.14 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติวิเคราะห์ข้อมูล

3.15 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดทำรายงาน

3.16 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดประชุมจังหวัด

เพื่อเสนอผล

4. การประเมินผล

4.1 พิจารณาการใช้เงินและการดำเนินงานของจังหวัด

4.2 พิจารณาจากรายงานผลการประเมิน

4.3 พิจารณาข้อสรุปจากการประชุมสัมมนา

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 235-239)

5. กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ

5.1 การกำหนดสมรรถภาพที่จะประเมิน

การกำหนดสมรรถภาพที่จะประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่เห็นว่าสำคัญและควรทำการประเมิน ซึ่งพิจารณาจากจุดหมายของหลักสูตร และความต้องการเน้นของหน่วยงาน ในการกำหนดสมรรถภาพนี้รวมถึงการกำหนดเนื้อหาสาระให้ชัดเจนด้วย

5.2 การสร้างเครื่องมือ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะทำงานโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมวิชาการและกรมการฝึกหัดครู สร้างเครื่องมือวัดสมรรถภาพต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ จากการดำเนินงานในขั้นนี้จะได้เครื่องมือในการประเมินคุณภาพทั้งสิ้น 14 ฉบับ ซึ่งจะเป็นแบบประเมินภาคความรู้ 8 ฉบับ ภาคความรู้ลึก 2 ฉบับ ภาคปฏิบัติ 4 ฉบับ แบบประเมินค่าต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือแบบทดสอบที่ใช้วัดผลนักเรียนนั่นเอง

5.3 ลักษณะของแบบทดสอบ

5.3.1 ภาษาไทย วัดสมรรถภาพสำคัญ 5 สมรรถภาพ คือ ความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย ความสามารถในการฟัง การอ่านออกเสียง การอ่านในใจ

หรือการอ่านจับใจความและการเขียน รวมทั้งสิ้น 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (ภาคความรู้) วัดความสามารถในการฟัง การอ่าน จับใจความสำคัญ ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย และการเขียนในชีวิตประจำวัน ลักษณะข้อสอบ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ รวม 7 หน้า กำหนดเวลาสอบ 45 นาที

ฉบับที่ 2 (ภาคความรู้) วัดความสามารถในการเขียน ลักษณะข้อสอบ เป็นแบบอัตนัย ให้เขียนเรียงความและย่อความ จำนวน 2 ข้อ รวม 2 หน้า กำหนดเวลาสอบ 45 นาที

ฉบับที่ 3 (ภาคความรู้) วัดความเร็วในการอ่าน เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (ประเภทให้ขีดตอบในแบบทดสอบ) จำนวน 2 ข้อ ความยาวประมาณ 450 คำ กำหนดเวลาสอบทั้ง 2 ข้อความ รวม 5 นาที

ฉบับที่ 4 (ภาคปฏิบัติ) วัดความสามารถในการอ่านออกเสียง โดยกำหนดข้อความให้นักเรียนอ่าน 2 ข้อความ ๆ หนึ่ง ๆ ยาวประมาณ 200 คำ

5.3.2 คณิตศาสตร์ วัดสมรรถภาพสำคัญ 4 สมรรถภาพ คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ทักษะในการคิดคำนวณ ทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา และการปฏิบัติงานทางคณิตศาสตร์ รวมแบบสอบทั้งสิ้น 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (ภาคความรู้) วัดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา (เป็นโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมและวงกลม ความยาวเส้นรอบรูปและเส้นรอบวง ปริมาตรรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก) เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 18 ข้อ รวม 6 หน้า กำหนดเวลาสอบ 30 นาที

ฉบับที่ 2 (ภาคความรู้) วัดทักษะในการคิดคำนวณ และทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา (เป็นโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับ ัญหาระคน เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ) เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ รวม 4 หน้า กำหนดเวลาสอบ 40 นาที

ฉบับที่ 3 (ภาคปฏิบัติ) วัดความสามารถในการปฏิบัติงานทางคณิตศาสตร์ เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ กำหนดเวลาสอบ 40 นาที

5.3.3 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วัดสมรรถภาพสำคัญ

5 สมรรถภาพ คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สุขภาพและสุนิย์ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมแบบสอบทั้งสิ้น 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (ภาคความรู้) วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและสุนิย์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 26 ข้อ รวม 5 หน้า กำหนดเวลาสอบ 30 นาที

ฉบับที่ 2 (ภาคความรู้) วัดความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 25 ข้อ รวม 7 หน้า กำหนดเวลาสอบ 24 นาที

5.3.4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วัดสมรรถภาพสำคัญ

3 สมรรถภาพ คือ ความรู้ความเข้าใจในงานที่เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ความสามารถในการทำงาน และมีนิสัยรักการทำงาน รวมแบบสอบทั้งสิ้น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (ภาคความรู้) วัดสมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจในงานที่เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 25 ข้อ รวม 7 หน้า กำหนดเวลาสอบ 25 นาที

ฉบับที่ 2 (ภาคปฏิบัติ) วัดความสามารถในการทำงานบ้าน งานประดิษฐ์และงานเกษตร อย่างละ 1 กิจกรรม กำหนดเวลาสอบ 1 ชั่วโมง 50 นาที

สำหรับสมรรถภาพมีนิสัยรักการทำงาน เป็นการวัดคุณลักษณะด้านความรู้สึก มีจำนวน 5 ข้อ ได้นำไปรวมกับแบบทดสอบกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ฉบับที่ 1

5.3.5 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วัดคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ ความมีวินัยในตนเอง การรู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การรู้คุณค่าและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของชาติ ความขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ อุดมทน ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความมีนิสัยรักความสะอาด และความมีสุขภาพดี รวมแบบสอบทั้งสิ้น 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (ภาคความรู้ลึก) วัดความรู้ลึกเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง การทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น การรู้คุณค่าและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของชาติ และนิสัยรักการทำงาน (ของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ) เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความรู้ลึกของนักเรียนมากที่สุด จำนวน 20 ข้อ รวม 9 หน้า กำหนดเวลาสอบ 25 นาที

ฉบับที่ 2 (ภาคความรู้ลึก) วัดความรู้ลึกเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ที่ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความรู้ลึกของนักเรียนมากที่สุด จำนวน 18 ข้อ รวม 7 หน้า กำหนดเวลาสอบ 20 นาที

ฉบับที่ 3 (ภาคปฏิบัติ) วัดสมรรถภาพทางร่างกายโดยให้นักเรียนปฏิบัติจริงและประเมินสุขนิสัยส่วนตัวของนักเรียนโดยการสังเกต ดังต่อไปนี้

1. การวิ่งทางตรงระยะทาง 50 เมตร
2. การลุกนั่ง 30 วินาที
3. การวัดส่วนสูงและน้ำหนัก
4. การสังเกตความสะอาดของร่างกายและของใช้

5.4 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการประเมิน

ในการประเมินคุณภาพครั้งนี้ ได้มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนของนักเรียนในแต่ละจังหวัด โดยคำนึงถึงสัดส่วนจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ รวมทั้งข้อจำกัดในด้านงบประมาณและระยะเวลาในการเก็บข้อมูลด้วย แต่ทั้งนี้ จำนวนนักเรียนที่ทำการทดสอบต้องไม่ต่ำกว่า 300 คน ในหนึ่งจังหวัด รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาทั้งสิ้น 39,975 คน จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 945,485 คน คิดเป็นร้อยละ 4.23 สำหรับภาคปฏิบัติที่สุ่มจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่สอบภาคความรู้ ท้องเรียนละ 5 คน นั้น ได้กลุ่มตัวอย่างมาทั้งสิ้น 8,775 คน คิดเป็นร้อยละ 21.95 ของกลุ่มตัวอย่างภาคความรู้ หรือร้อยละ 0.93 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนแล้ว ขั้นตอนต่อไปทำการสุ่มอำเภอ โดยวิธีสุ่มแบบธรรมดา จำนวนกลุ่มตัวอย่างอำเภอกำหนดตามระยะเวลาการเก็บข้อมูลเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. จังหวัดที่มีจำนวนอำเภอน้อยกว่า 10 อำเภอ ใช้กลุ่มตัวอย่าง
ทุกอำเภอ
2. จังหวัดที่มีจำนวนอำเภอ 10-19 อำเภอ ใช้กลุ่มตัวอย่าง
8 อำเภอ
3. จังหวัดที่มีจำนวนอำเภอมากกว่า 20 อำเภอ ใช้กลุ่มตัวอย่าง
10 อำเภอ

ขั้นต่อไปคือ ทำการสุ่มโรงเรียนโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง เป็นระเบียบ และได้สุ่ม
จำนวนเพื่อไว้ 2-3 โรงเรียน ด้วยเกรงว่าจะมีโรงเรียนที่ผู้ดำเนินการสอบไม่อาจเดินทางไปสอบได้
ด้วยเหตุขัดข้องต่าง ๆ

การใช้กลุ่มตัวอย่างห้องเรียน สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง
ที่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่เกิน 2 ห้องเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง 1 ห้องเรียน สำหรับ
โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 3 ห้องเรียนขึ้นไป ให้ใช้กลุ่มตัวอย่างไม่เกิน 2 ห้องเรียน
(โดยการสุ่ม)

5.5 การเก็บข้อมูล

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สร้างเครื่องมือในการ
ประเมินเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งเครื่องมือเหล่านั้นไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อ
ให้จังหวัดดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป ในการดำเนินการเก็บข้อมูลของจังหวัด โดยทั่วไปแล้ว
จังหวัดต่าง ๆ จะมอบให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ตามคำชี้แจง คำแนะนำ หรือการ
สั่งการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำหรับรายละเอียดในการเก็บข้อมูล
ของจังหวัดต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

5.5.1 โรงเรียนที่จัดเก็บข้อมูล จะ เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่สามารถเก็บข้อมูลโรงเรียนที่กำหนดได้
อาจเปลี่ยนแปลงโรงเรียนได้ ทั้งนี้ต้อง เป็นวิธีสุ่มเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ 2527: 66)

5.5.2 การดำเนินการสอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้แนะนำ ขั้นตอนในการดำเนินการสอบ ให้แก่ผู้ดำเนินการสอบปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด คำแนะนำทั่ว ๆ ไป มีดังนี้

1. การดำเนินการสอบสำหรับแบบทดสอบภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

1.1 ศึกษาวิธีการดำเนินการสอบแต่ละวิชา และศึกษาแบบทดสอบนั้น ๆ ให้เข้าใจคำสั่งและลักษณะของข้อทดสอบ

1.2 แบบทดสอบแต่ละฉบับให้เวลาทำไม่เท่ากัน ผู้ดำเนินการสอบต้องจับเวลาโดยเคร่งครัด นับตั้งแต่สั่งให้นักเรียนลงมือทำ เตือนนักเรียน เมื่อเวลาหมดไปแล้ว ครึ่งหนึ่ง และเตือนครั้งสุดท้าย เมื่อเหลือเวลาอีก 2 นาที เมื่อหมดเวลาแล้ว สั่งให้นักเรียนวางดินสอหรือปากกา

1.3 ตรวจสอบความบกพร่องของแบบทดสอบ เช่น จำนวนหน้า ไม่ครบหรือพิมพ์ไม่ชัด เพื่อจะได้แก้ไขให้เรียบร้อยก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง

1.4 จัดห้องสอบให้เหมาะสมกับการทดสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันไม่ให้นักเรียนดูคำตอบกัน และควรให้นั่งเรียงตามเลขที่ในบัญชีเรียกชื่อ

1.5 สั่งให้นักเรียนเขียนชื่อ ชื่อสกุล และข้อมูลอื่น ๆ ให้ครบถ้วน

1.6 แบบสอบแต่ละฉบับจะมีคำชี้แจง คำแนะนำที่หน้าปก ให้ผู้ดำเนินการสอบอธิบาย โดยอ่านคำชี้แจงสำหรับนักเรียนให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนอ่านในใจไปพร้อมกันด้วย สำหรับวิธีการตอบ ให้อธิบายโดยแสดงตัวอย่างบนกระดานดำ

1.7 สอบถามนักเรียนว่ามีใครสงสัยสิ่งใดให้ถามก่อน เมื่อสั่งให้ลงมือทำแล้ว ถ้าสงสัยข้อใดให้ยกมือขึ้น เพื่อครูจะได้เดินไปอธิบายให้เข้าใจ

1.8 การเก็บกระดาษคำตอบทุกวิชา ให้เรียงตามเลขที่ของนักเรียนในบัญชีเรียกชื่อ เพื่อความสะดวกในการตรวจและการบันทึกผลการสอบในภายหลัง

2. คำแนะนำในการดำเนินการสอบภาคปฏิบัติ

2.1 ศึกษาวิธีดำเนินการสอบของแบบสอบภาคปฏิบัติแต่ละฉบับ ให้เข้าใจลักษณะกิจกรรมอย่างชัดเจนเสียก่อน

2.2 แบบสอบภาษาไทย ฉบับที่ 4 (อ่านออกเสียง) กลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สุ่มสอบนักเรียนห้องละ 5 คน ถ้า โรงเรียนใดมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ห้องเรียน ให้สุ่มห้องละ 5 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 10 คน การสุ่มใช้วิธีสุ่มจากบัญชีเรียกชื่อ ทั้งนี้ให้ได้จำนวนนักเรียนชายและหญิงเท่า ๆ กัน เช่น โรงเรียนที่ 1 สุ่มนักเรียนชาย 3 คน หญิง 2 คน โรงเรียนที่ 2 นักเรียนชาย 2 คน หญิง 3 คน สลับกันไป เป็นต้น

2.3 ให้ผู้ดำเนินการสอบ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมก่อน หรือแจ้งโรงเรียนให้โรงเรียนหรือเด็กเตรียมมาด้วย ทั้งนี้ให้ดูรายละเอียดในคำแนะนำ เฉพาะวิชา

2.4 การสอบ เมื่อชี้แจงคำสั่งให้นักเรียนเข้าใจแล้ว ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติพร้อมกับจับเวลา โดยดำเนินการตามเวลาที่กำหนด และต้องเตือนนักเรียน เมื่อเหลือครึ่ง เวลาของการสอบ และเตือนอีกครั้ง เมื่อเหลืออีก 5 นาทีจะหมดเวลา

2.5 วัสดุอุปกรณ์บางชนิดจัดให้เฉพาะคน บางชนิดจัดสำหรับ ผู้สอบทั้งกลุ่ม ดังนั้น การจัดสถานที่สอบควรจัดให้สะดวกแก่นักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528: 26)

หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จังหวัดจะตรวจให้คะแนนตาม เกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด เสร็จแล้วจะกรอกคะแนนในแบบ กรอกคะแนน จัดส่งคะแนนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำการ วิเคราะห์ต่อไป

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 คุณภาพระดับประเทศ
- ตอนที่ 2 คุณภาพระดับเขตการศึกษา
- ตอนที่ 3 คุณภาพระดับจังหวัด

การวิเคราะห์ผลในระดับประเทศและระดับจังหวัด มีประเด็นการวิเคราะห์

2 ประการ คือ

การวิเคราะห์ผลเป็นรายกลุ่มประสบการณ์

แต่ละกลุ่มประสบการณ์ (ยกเว้นกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย) ได้วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละและทำการแจกแจงร้อยละนักเรียนที่ทำคะแนนได้ในระดับต่าง ๆ สำหรับค่าเฉลี่ยร้อยละรวมฉบับนี้ บางกลุ่มประสบการณ์ไม่รวมคะแนนของสมรรถภาพบางด้านที่คาดว่าครูทั่วไปไม่ได้เน้นในกิจกรรมการเรียนการสอน คือ กลุ่มทักษะภาษาไทยฉบับรวมไม่รวมคะแนนของสมรรถภาพการอ่านเร็ว และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไม่รวมคะแนนของสมรรถภาพทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดน้ำหนักความสำคัญของสมรรถภาพแต่ละด้านไว้ไม่เท่ากัน

การวิเคราะห์ผลเป็นรายสมรรถภาพ

แต่ละสมรรถภาพ (ยกเว้นสมรรถภาพในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย) ได้วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ยเทียบ 10 และทำการแจกแจงร้อยละนักเรียนที่ทำคะแนนได้ในระดับต่าง ๆ

สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาควิชาความรู้ลึก ภาควิชาสุนิสิก และภาควิชาความแข็งแรง ซึ่งมีระดับคะแนน 4, 3 และ 3 ระดับตามลำดับ ได้วิเคราะห์ผลโดยหาระดับเฉลี่ยและทำการแจกแจงร้อยละนักเรียนที่ทำคะแนนได้ในระดับต่าง ๆ การวิเคราะห์ผลของสมรรถภาพย่อยในแต่ละสมรรถภาพ ก็วิเคราะห์ในทำนองเดียวกันนี้ คะแนนแต่ละระดับของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีความหมาย ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ความหมายของคะแนน ภาคความรู้สึกรู้จัก ภาคสุขนิสัย และภาคความแข็งแรง

ระดับเฉลี่ย	ระดับความรู้สึกรู้จัก / เกณฑ์	ความหมาย		
		ด้านความรู้สึกรู้จัก	ความแข็งแรง น้ำหนัก ส่วนสูง	สุขนิสัยส่วนตัว
1.0 - 1.5	1	ขั้นการรับรู้	ต่ำกว่าเกณฑ์	ควรแก้ไข
1.6 - 2.5	2	ขั้นตอบสนองตามคำสั่ง กฎเกณฑ์	เท่ากับเกณฑ์	สะอาด
2.6 - 3.5	3	ขั้นตอบสนองด้วยความเต็มใจ	สูงกว่าเกณฑ์	สะอาดดี
3.6 - 4.0	4	ขั้นเห็นคุณค่า	-	-

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับ เขตการศึกษา ได้วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยร้อยละ/ระดับเฉลี่ย (กลุ่ม สลน.) และอัตราส่วนร้อยละนักเรียนที่ไม่น่าพอใจต่อร้อยละนักเรียนที่น่าพอใจ เป็นรายกลุ่มประสบการณ์และรายเขตการศึกษา ผลในรายสมรรถภาพไม่ได้มีการนำเสนอในเรื่อง เกณฑ์การประเมินความน่าพอใจ ได้กำหนดไว้ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ขึ้นไป หรือคะแนนเฉลี่ยครึ่งหนึ่งขึ้นไปจากคะแนนเต็มทั้งหมด ถือเป็นระดับที่น่าพอใจ
- นักเรียนที่ทำคะแนนได้ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ถือเป็นนักเรียนที่มีผลน่าพอใจ
- สำหรับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาคความรู้สึกรู้จัก ระดับที่น่าพอใจ คือ ระดับ 3 ขึ้นไป หรือระดับเฉลี่ย 2.6 ขึ้นไป ภาคสุขนิสัย ภาคความแข็งแรง รวมทั้งน้ำหนัก - ส่วนสูง ระดับที่น่าพอใจคือ ระดับ 2 ขึ้นไป หรือระดับเฉลี่ย 1.6 ขึ้นไป

7. ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนตามโครงการ

7.1 คุณภาพระดับประเทศ

ผลการประเมินรวมทั้งประเทศในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ปรากฏว่ากลุ่มทักษะภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49 นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 47 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33 นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 11 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44 นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 30 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55 นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 55 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาคความรู้สึกรับ มีระดับเฉลี่ย 2.878 ซึ่งหมายถึงขึ้นการตอบสนองด้วยความเต็มใจ นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 88 ภาคสุนนินทรีย์ มีระดับเฉลี่ย 2.141 ซึ่งหมายถึงระดับสะอาด นักเรียนที่น่าพอใจมีร้อยละ 90 ส่วนภาคความแข็งแรง มีระดับเฉลี่ย 1.647 ซึ่งหมายถึงระดับของเกณฑ์ปกติ นักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 81

ในด้านน้ำหนักและส่วนสูง ปรากฏว่า นักเรียนร้อยละ 57 มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และนักเรียนอีกร้อยละ 23 และร้อยละ 20 มีน้ำหนักเท่ากับเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์ตามลำดับ คิดเป็นระดับเฉลี่ย 1.637 ซึ่งหมายถึง ระดับเท่ากับเกณฑ์ปกติ โดยนักเรียนที่มีน้ำหนักในระดับที่น่าพอใจ มีร้อยละ 43 ในด้านส่วนสูง ปรากฏว่า นักเรียนร้อยละ 33 มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอีกร้อยละ 49 และร้อยละ 18 มีส่วนสูงเท่ากับเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์ตามลำดับ คิดเป็นระดับเฉลี่ย 1.850 ซึ่งหมายถึงระดับเท่ากับเกณฑ์ปกติ โดยนักเรียนที่มีผลน่าพอใจมีร้อยละ 67 เมื่อพิจารณา น้ำหนักและส่วนสูงพร้อมกัน ปรากฏว่ามีนักเรียนถึงร้อยละ 31 ที่มีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

7.2 คุณภาพระดับเขตการศึกษา

ลำดับที่ของ เขตการศึกษาตามคะแนนที่รวมทุกกลุ่มประสบการณ์ ตามลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ เขตการศึกษา 13, 12, 3, 1, 5, 10, 6, 8, 4, 7, 9, 11 และ 2

กลุ่มทักษะภาษาไทย เขตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และเขต 2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67 และ 45 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และเขต 11 คือ ร้อยละ 92 และ 30 ตามลำดับ

กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ เขตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และเขต 2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52 และ 29 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และเขต 2 คือมีร้อยละ 53 และ 4 ตามลำดับ

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เขตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 11 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61 และ 40 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่นำพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 11 คือมีร้อยละ 84 และ 19 ตามลำดับ

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เขตที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 4 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69 และ 52 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่นำพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 2 คือร้อยละ 65 และ 52 ตามลำดับ

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาคความรู้สึกร เขตที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 1 โดยมีระดับเฉลี่ย 3.02 และ 2.81 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่นำพอใจสูงสุด-ต่ำสุด คือ เขต 13 และ เขต 2 คือมีร้อยละ 97 และ 83 ตามลำดับ ในภาคสุขนิสัย เขตที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 11 โดยมีระดับเฉลี่ย 2.85 และ 1.99 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่นำพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 11 ซึ่งมีนักเรียนที่นำพอใจร้อยละ 100 เขต 4 มีนักเรียนที่นำพอใจต่ำสุด คือร้อยละ 85 สำหรับภาคความแข็งแรง เขตที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 13 และ เขต 4 โดยมีระดับเฉลี่ย 1.76 และ 1.58 ตามลำดับ เขตที่มีนักเรียนที่นำพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ เขต 3 และ เขต 9 คือมีร้อยละ 85 และ 78 ตามลำดับ

7.3 คุณภาพระดับจังหวัด

จากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.6 รวมทุกกลุ่มประสบการณ์จะปรากฏผล ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 คุณภาพระดับจังหวัด ตามลำดับที่จากคะแนนที่รวม ของทุกกลุ่มประสบการณ์

ลำดับที่	จังหวัด	คะแนน T รวม	ลำดับที่	จังหวัด	คะแนน T รวม	ลำดับที่	จังหวัด	คะแนน T รวม
1	กรุงเทพมหานคร	370	26	มหาสารคาม	267	51	เชียงใหม่	231
2	นครพนม	340	27	นนทบุรี	266	52	น่าน	230
3	ชลบุรี	325	28	อุดรดิตถ์	262	53	ลพบุรี	227
4	ระยอง	320	29	ลำพูน	259	54	ตาก	224
5	สมุทรปราการ	314	30	พระนครศรีอยุธยา	257	54	พิจิตร	224
6	สิงห์บุรี	309	31	สงขลา	254	54	สุโขทัย	224
7	ชุมพร	302	31	สมุทรสงคราม	254	57	ตรัง	220
8	ภูเก็ต	300	31	อุบลราชธานี	254	58	ปราจีนบุรี	218
8	แม่ฮ่องสอน	300	34	ประจวบคีรีขันธ์	252	59	ศรีสะเกษ	217
10	ลำปาง	293	34	เชียงใหม่	252	59	ขอนแก่น	217
11	จันทบุรี	290	34	แพร่	252	61	กระบี่	209
12	ตราด	286	37	สุราษฎร์ธานี	251	62	นราธิวาส	206
13	ปทุมธานี	284	37	นครนายก	251	62	ร้อยเอ็ด	206
14	ยโสธร	281	39	สมุทรสาคร	245	64	พะเยา	205
15	ฉะเชิงเทรา	279	39	เพชรบูรณ์	245	65	สตูล	204
16	นครศรีธรรมราช	277	41	พิษณุโลก	243	66	อุทัยธานี	200
16	อุดรธานี	277	42	นครปฐม	242	67	บุรีรัมย์	195
16	กาฬสินธุ์	277	43	ปัตตานี	241	67	ชัยภูมิ	195
19	พัทลุง	276	43	กาญจนบุรี	241	69	ยะลา	188
19	ราชบุรี	276	45	ระนอง	240	69	กำแพงเพชร	188
19	อ่างทอง	276	46	นครสวรรค์	236	71	สุรินทร์	180
19	นครราชสีมา	276	46	หนองคาย	236	72	เลย	169
23	สระบุรี	274	48	พังงา	235	73	มุกดาหาร	134
24	สุพรรณบุรี	272	49	ชัยนาท	234			
25	เพชรบุรี	269	49	สกลนคร	234			

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าผลการประเมินรวมทุกกลุ่มประสมการณ์ ปรากฏว่า จังหวัดที่มีคะแนนที่-ปกติสูง เป็น 10 ลำดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครพนม ชลบุรี ระยอง สมุทรปราการ สิงห์บุรี ชุมพร ภูเก็ต แม่ฮ่องสอน และลำปาง ส่วนจังหวัดใน 10 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ พะเยา สตูล อุทัยธานี นุรีรัมย์ ชัยภูมิ ยะลา กำแพงเพชร สุรินทร์ เลย และ มุกดาหาร

สำหรับผลการประเมินในกลุ่มประสมการณ์ต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

7.3.1 กลุ่มทักษะภาษาไทย

ในกลุ่มทักษะภาษาไทยฉบับรวม จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด และเป็นจังหวัดที่มีร้อยละนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุดด้วย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และมุกดาหาร โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67 และ 37 ตามลำดับ มีนักเรียนที่น่าพอใจร้อยละ 93 และ 21 ตามลำดับ จังหวัดที่มีผลน่าพอใจ คือ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 ขึ้นไป มีจำนวน 36 จังหวัด

7.3.2 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

ในฉบับรวม จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเลย โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52 และ 24 ตามลำดับ จังหวัดที่มีผลถึงระดับที่น่าพอใจมีเพียง 1 จังหวัด จังหวัดที่มีอัตรานักเรียนน่าพอใจสูงสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร คือร้อยละ 53 และจังหวัดที่มีอัตราที่ต่ำสุด ได้แก่ เลย และมุกดาหาร คือร้อยละ 1

7.3.3 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ในฉบับรวม จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด และเป็นจังหวัดที่มีอัตรานักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และมุกดาหาร โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61 และ 34 ตามลำดับ อัตรานักเรียนที่น่าพอใจร้อยละ 84 และ 7 ตามลำดับ

7.3.4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ในฉบับรวม จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด และเป็นจังหวัดที่มีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุดด้วย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และมุกดาหาร โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69 และ 43 ตามลำดับ และมีนักเรียนน่าพอใจร้อยละ 65 และ 40 ตามลำดับ จังหวัดที่มีผลน่าพอใจมี 67 จังหวัด

7.3.5 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จังหวัดที่มีคะแนนรวมที่-ปกติ สูงสุด-ต่ำสุด ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยฉบับรวม ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และมุกดาหาร

ในด้านความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม จังหวัดที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และอุบลราชธานี โดยมีระดับเฉลี่ย 3.018 และ 2.735 นั่นคือ ทั้ง 73 จังหวัด มีผลอยู่ในระดับที่น่าพอใจ กรุงเทพมหานครมีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด คือ ร้อยละ 97 และอุบลราชธานีมีอัตราต่ำสุด คือ ร้อยละ 77

ภาคสุโขทัย จังหวัดที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และตรัง โดยมีระดับเฉลี่ย 2.85 และ 1.74 ตามลำดับ แสดงว่าทั้ง 73 จังหวัด ที่มีผลในระดับน่าพอใจ ในด้านจำนวนนักเรียนที่น่าพอใจ จังหวัดที่มีอัตราที่สูงสุดมี 6 จังหวัด และอัตราเป็นร้อยละ 100 จังหวัดตรังมีอัตราที่ต่ำสุด คือ ร้อยละ 71

ในภาคความแข็งแรง จังหวัดที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ ลำปาง และตราด โดยมีระดับเฉลี่ย 2.14 และ 1.24 ตามลำดับ จังหวัดที่มีผลน่าพอใจมี 45 จังหวัด จังหวัดที่มีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ ลำปาง และมุกดาหาร โดยมีนักเรียนที่น่าพอใจร้อยละ 94 และ 66 ตามลำดับ

ในด้านน้ำหนัก-ส่วนสูง จังหวัดที่นักเรียนมีน้ำหนักในระดับที่น่าพอใจเป็นอัตราสูงสุดมี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ชัยนาท และกรุงเทพมหานคร โดยมีนักเรียนที่น่าพอใจร้อยละ 61 จังหวัดที่มีอัตราที่ต่ำสุด ได้แก่ อุตรดิตถ์ คือร้อยละ 25 จำนวนจังหวัดที่มีระดับเฉลี่ยที่น่าพอใจมีจำนวน 46 จังหวัด ในด้านส่วนสูง จังหวัดที่มีนักเรียนที่น่าพอใจสูงสุด-ต่ำสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และตรัง คือ ร้อยละ 99 และ 47 ตามลำดับ จำนวนจังหวัดที่มีระดับเฉลี่ยน่าพอใจมีจำนวน 71 จังหวัด

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528: 151-158)

ตอนที่ 6 งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพนักเรียน

ในปี พ.ศ. 2516 เพ็ญกุล สุทธิวงษ์ (2516: 113-114) ได้ศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมวดวิชาต่าง ๆ ได้แก่ หมวดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยวิเคราะห์คะแนนปลายปีของนักเรียนในอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอของจังหวัดระยอง จำนวน 273 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนแต่ละอำเภอของจังหวัดระยอง มีผลสัมฤทธิ์แต่ละวิชาใกล้เคียงกัน แม้ว่าชายกับหญิงจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน แต่สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์แล้ว ผลปรากฏว่านักเรียนชายมีผลสัมฤทธิ์มากกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01

ผลงานวิจัยทางด้านขนาดโรงเรียนและหน่วยงานที่โรงเรียนสังกัด มีผู้ทำการวิจัย คือ มณฑิธร วุฒิคุณ (มณฑิธร วุฒิคุณ 2516: 51-53) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนสี่ประเภท คือ โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารนครหลวง พบว่า โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ ทำข้อสอบปัญหาและเหตุผลได้พอ ๆ กัน และเมื่อเรียงคะแนนในการทำข้อสอบทั้งสองประเภทจากมากไปหาน้อยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาได้คะแนนสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนเทศบาล และองค์การบริหารนครหลวง ตามลำดับ สำหรับทักษะทางคณิตศาสตร์ เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนราษฎร์ได้คะแนนสูงสุด รองลงมา คือ นักเรียนในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา เทศบาล และองค์การบริหารนครหลวง จะเห็นได้ว่า สังกัดของโรงเรียนก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ในระหว่างปีพุทธศักราช 2516 ถึง 2518 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของการประถมศึกษา โดยมุ่งศึกษาสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากผลการรวบรวมข้อมูลโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 987 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 27,897 คน รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,974 คน ใน 52 จังหวัด ทั่วประเทศ ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั่วประเทศ ทั้งในระหว่างประเภทโรงเรียน ภาควิชาศาสตร์ หรือแม้แต่ภาควิชาศาสตร์เดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตามประเภทโรงเรียนแล้ว ปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสังกัด

กรมสามัญศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นคะแนนเฉลี่ยของทุกภาคภูมิศาสตร์ทั่วประเทศ หรือคะแนนเฉลี่ยในแต่ละภูมิภาค ส่วนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด นอกจากนี้ถ้าพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างภาคภูมิศาสตร์ นักเรียนใน กรุงเทพมหานครได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นนักเรียนภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520: 4)

ในปีพุทธศักราช 2520 สอนง เครือมาก (2520: 84-86) ได้วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,318 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ (ใช้เกณฑ์ 50%)
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบกันภายใน แต่ละตัวแปรปรากฏว่า มีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียน ที่เรียนอยู่ในกรุงเทพฯ นักเรียนโรงเรียนราษฎร์ นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนที่เรียน กับครูซึ่งมีวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่า และที่เรียนกับครูซึ่งไม่เคยสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาก่อน มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์สูง แต่นักเรียนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนในโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัด นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนที่เรียนกับครูซึ่งมีวุฒิต่ำกว่า ป.กศ. และที่เรียนซึ่งสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มานาน 1-5 ปี มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนซึ่งเรียนจากหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2503 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปีเดียวกันนี้ สมบูรณ์ สว่างวรชาติ (2520: 85-87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2519 จำนวน 1,350 คน จำนวน 50 โรงเรียน ผลวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลอง จำแนกตามตัวแปร

2.1 เปรียบเทียบตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพฯ มีผลสัมฤทธิ์สูงสุด ส่วนนักเรียนในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใกล้เคียงกัน

2.2 เปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์สูงสุด รองลงไปเป็นโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กตามลำดับ

2.3 เปรียบเทียบตามระดับวุฒิของครูผู้สอน พบว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีวุฒิต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่เรียนกับครูวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีวุฒิ ป.กศ. สูงหรือเทียบเท่า วุฒิปริญญาตรี และวุฒิต่ำกว่า ป.กศ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2521 กรมวิชาการ (2521: 51-53) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับทดลอง และที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ 1 คณิตศาสตร์ 2 ภาษาไทย 1 ภาษาไทย 2 ภาษาไทย 3 สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง เชื่อถือได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ส่วนวิชาความรู้รอบตัวไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอที่จะสรุปว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทางสถิติ

2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทย ฉบับที่ 3 สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง เชื่อมั่น 95% และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

คณิตศาสตร์ ฉบับที่ 1, 2, 3 และ 4 ภาษาไทย ฉบับที่ 1 การงานพื้นฐานอาชีพ และสร้างเสริม ลักษณะนิสัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง เชื่อถือได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ส่วนวิชาภาษาไทย ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 4 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฉบับที่ 1, 2, 3 และ 4 ไม่มีหลักฐานสนับสนุน เพียงพอที่จะสรุปว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทางสถิติ

ในปี พ.ศ. 2523 มิลินทร์ สำเภารเงิน (2523: 8-9) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผลหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2503 กับ 2521 จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 790 คน ใน 50 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนทดลองมีพฤติกรรมเชิง จริยธรรมด้านความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การให้ความร่วมมือ การช่วยตัวเอง การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความมีน้ำใจนักร้องไม่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนควบคุม ทั้งการวิจัยภาคสนาม และการศึกษา เฉพาะกรณี จากการวิจัย เฉพาะภาคสนามพบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือและ พฤติกรรมความซื่อสัตย์แตกต่างกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนทดลอง และโรงเรียนควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการให้ความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม และผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนพฤติกรรมความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตนเอง การเสียสละ และความมีน้ำใจ นักร้อง ไม่พบความแตกต่างนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีความ เชื่อมั่นทางสถิติ ที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ. 2524-2525 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำการทดสอบความสามารถพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนทุกโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลทางด้านคุณภาพของการศึกษา ตามโครงการวิจัยและวางแผน เพื่อพัฒนาการศึกษา จำนวนนักเรียนที่ทดสอบทั้งสิ้น 952,530 คน (เฉพาะในสังกัด สปช.) จากโรงเรียน 30,844 โรงเรียน ได้ผลดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525)

ความสามารถด้านการคิดเลข ได้แก่ ทักษะและความสามารถในการบวก ลบ คูณ และหาร โดยใช้โจทย์ที่เป็นสัญลักษณ์ล้วน ๆ นักเรียนทั่วประเทศที่ได้คะแนนเฉลี่ยวคิด เป็น ร้อยละ 52 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนร้อยละ 46 ของจำนวนนักเรียนที่ทำข้อสอบได้ต่ำกว่า ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

ความสามารถด้านภาษาไทย ได้แก่ การใช้ภาษา คำศัพท์ และการสะกดคำ นักเรียนทั่วประเทศทำได้คะแนนเฉลี่ยวคิด เป็นร้อยละ 52 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนร้อยละ 45

ของจำนวนนักเรียนที่ท่าคะแนนได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

จะเห็นได้ว่าความสามารถพื้นฐานของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างต่ำ และมีนักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมดที่มีผลสัมฤทธิ์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ในปี พ.ศ. 2525 ดุสิต สวัสดิภาพ (2525: 123-124) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในโรงเรียนทดลอง จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทดลอง จำนวน 660 คน ผลการวิจัยพบว่าจากการวิเคราะห์โดยใช้คะแนนที่ปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่ 70.91% มีระดับความรู้ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 14.85% และ 14.24% อยู่ในเกณฑ์สูงและต่ำตามลำดับ ส่วนระดับเจตคติทางอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่ 70.00% อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 20.91% และ 9.09% อยู่ในเกณฑ์ต่ำและสูงตามลำดับ

และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลปรากฏว่า

1. นักเรียนในภาคต่าง ๆ และ เขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความรู้ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยนักเรียนในภาคเหนือ และ เขตกรุงเทพมหานครสูงที่สุด ส่วนนักเรียนในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำที่สุด
2. นักเรียนในภาคต่าง ๆ และ เขตกรุงเทพมหานครมีระดับเจตคติทางอาชีพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและภาคเหนือสูงที่สุดและภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำที่สุด
3. นักเรียนในภาคต่าง ๆ และ เขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความพร้อมทางอาชีพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 นักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือสูงที่สุด ภาคกลาง และภาคใต้ ระดับปานกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำที่สุด

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้นักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะผลจากการวัด จะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ครูผู้สอนนำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนต่าง ๆ ได้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางการเรียนได้มีผู้ทำการวิจัยไว้แล้ว จึงได้รวบรวมงานวิจัยดังกล่าวมาเสนอ ดังนี้

สมพงษ์ จิตระดับ (2521: 146) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 โดยการใช้แบบสอบถาม ตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา 229 คน ครูประจำการ 226 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี มีความพร้อม ผู้วิจัยได้ข้อเสนอนี้ว่าโรงเรียนควรมีความพร้อมในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผลก่อนเรียนและระหว่างเรียน ควรสร้างแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เก็บไว้เป็นระบบ เพื่อครูจะได้นำไปใช้ได้ และควรตั้งกรรมการประเมินผลเพื่อช่วยกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ในการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

มานิตย์ ไว้วศึก (2521: 112) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูประจำการ และนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 100 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา 266 คน ครูประจำการ 251 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 120 คน โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นและสัมพันธภาพความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพบว่า ส่วนใหญ่ครูปฏิบัติตามที่คู่มือครูและแผนการสอนเสนอแนะตามสมควร

วิไล ไบว์เสรวังศ์ (2522: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูมีปัญหามากในเรื่องความพร้อมด้านเอกสารประเมินผล วัสดุเพื่อจัดทำแบบทดสอบ ความรู้ด้านการประเมิน พฤติกรรมตามจุดประสงค์ ในสมุดประจำชั้น ความร่วมมือจากคณะครู และผู้ปกครอง และความช่วยเหลือเกี่ยวกับบริการด้านข้อทดสอบมาตรฐานของโรงเรียนเป็นระยะ ๆ

วัลลภา อารีรัตน์ (2523: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการวัดและประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ หนึ่ง และ สอง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาสภาพทั่วไป ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้ตัวอย่างประชากร เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 205 คน และครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 205 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. วิธีการวัดผลการเรียนของนักเรียนที่ครูประจำชั้นประเมินปีที่ 1 และ 2 ปฏิบัติมาก คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในช่วงโมงเรียน และทำแบบฝึกหัดเป็นการบ้าน ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมการวัดและประเมินผลที่ทำมากคือ การแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ การแจ้งผลการสอบให้นักเรียนทราบ และการสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลการเรียน ส่วนใหญ่ครูผู้สอน เป็นผู้จัดทำเอง

2. ครูประจำชั้นประเมินปีที่ 1 และ 2 มีปัญหามากในเรื่องความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ความเข้าใจในการแยกจุดประสงค์แต่ละข้อจากสมุดประจำชั้นเพื่อวัดพฤติกรรมนักเรียน การวัดผลระหว่างการเรียนเป็นระยะ ๆ หลังจากสอนจบแต่ละบทเรียน การสอบปลายภาคเรียนให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้ การใช้วิธีวัดและประเมินผลด้วยการสังเกตและการจดบันทึก พฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสอบปากเปล่า การเลือกเครื่องมือการวัดผลการเรียนให้เหมาะกับพฤติกรรมที่จะวัด การแบ่งเวลาในช่วงโมงเรียนเพื่อวัดผลการเรียน การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจรายการเพื่อวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อปรับปรุงให้เป็นข้อสอบที่ดี และการใช้บริการของโรงเรียนเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คือ ครูประจำชั้นประเมินปีที่ 1 และ 2 โดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในเรื่องจุดมุ่งหมายการวัดและประเมินผล วิธีการวัดผลการเรียน ผู้ทำหน้าที่วัดและประเมินผลการเรียน การปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียน

นอกจากนี้ครูประจำชั้นประเมินปีที่ 1 และ 2 ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรมครูในเรื่องการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าการให้ความรู้แบบบรรยายหรือการอบรมจากเอกสาร

2. ควรลดจำนวนนักเรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบให้น้อยลง เพื่อครูจะสามารถในการวัดและประเมินผลได้อย่างสม่ำเสมอ

3. เมื่อครูวัดผลแล้วพบว่ายังมีนักเรียนที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูควรจัดสอนซ่อม เสริม แล้วทำภารวัดผลซ้ำอีกครั้งหนึ่งซึ่งอาจใช้วิธีวัดผลแบบ เดิมหรือวิธีอื่นก็ได้
4. โรงเรียนควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการสร้าง เครื่องมือวัดผล เช่น กระดาษ เครื่องโรเนียว เพื่อครูจะได้นำมาใช้ในการสร้าง เครื่องมือวัดผล
5. ควรมีการออกข้อสอบร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ หรือกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยให้มาตรฐานการจัดการ เรียนรู้ของนักเรียนเท่ากันทุกโรงเรียน

พิศิษฐ์ ศักตวนิช (2524: 114) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรใหม่ ในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จำนวน 152 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มเดินทางเข้าไปสำรวจ เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 894 ฉบับ โดยใช้แบบสอบถามความเข้าใจหลักสูตรและการประเมินตามหลักการของหลักสูตรใหม่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพบว่า ครูประถมศึกษาโดยส่วนรวมมีความเข้าใจในการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่อยู่ในระดับปานกลาง

ประไพ วัฒนพงษ์ (2525: ง-ฉ) ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหามากในเรื่องการสร้าง เครื่องมือสำหรับใช้ในการวัดและประเมินผลการ เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาปานกลางในด้านความรู้ความ เข้าใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านเครื่องมือในการวัดและประเมินผล และด้านบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาน้อยในเรื่องการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบปากเปล่า การใช้เวลาตามปกติเพื่อวัดผลการ เรียนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพ
4. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการ เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในด้านต่าง ๆ คือ

(1) ความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีเรียกชื่อ

- (2) ความเข้าใจรายละเอียดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหลักฐาน
แสดงผลการเรียนเพื่อย้ายสถานศึกษา หรือได้รับยกเว้น หรือพ้นเกณฑ์การศึกษานาควบึงคับ
- (3) ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแจ้งผลการเรียน เป็นระดับ
คะแนนตามระเบียบการประเมินผล
- (4) การสร้างเครื่องมือจัดอันดับคุณภาพ เพื่อใช้ในการวัดและ
ประเมินผล
- (5) การสร้างระเบียบสะสม เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผล
- (6) การสร้างข้อสอบแบบความเรียง
- (7) ความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ ในการสร้างเครื่องมือและ
ดำเนินการวัดและประเมินผล
- (8) ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน
เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
- (9) ความเข้าใจรายละเอียดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบสะสม
- (10) การไม่มีเวลาในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน
- (11) ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงให้
เป็นข้อสอบที่ดี
- (12) การส่งเอกสารประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงครู
ผู้สอนซ้ำเกินไป